

עריכה
טלי פריד, ניצה דורי

גרפיקה ועיצוב
צליל פרנקו

הוצאה לאור
כתובת המכללה: רח' הים התיכון 7, קרית שמואל, חיפה 2640007
מען למכתבים: ת.ד. 906, קרית שמואל, חיפה, 3100801
טלפון: 04-8780000, פקס: 04-8714445
Email: shaanan@shaanan.org

תוכן עניינים

4	שנעשה עצמנו כלי לשליחות..... פרופ' יחיאל פריש.....	דבר נשיא המכללה
5	תורה, אקדמיה ואנחנו.....רחלי שולשטיין.....	דבר תורה
7		נעים להכיר
8	תכנית לתואר שני "הוראה ולמידה במערכות משלבות".....ד"ר אסתי טובלי.....	מבט אל המסלול
8	התכנית לתואר שני ביעוץ חינוכי.....פרופ' שרגא פֿישרמן.....	
9	רג"ב - ראש גדול בהוראה, תכנית מצוינות.....ד"ר תרצה פריש.....	
12	ממעמקים קראתיך - יהודי גטו קובנה שואלים.....ד"ר נורית רונן.....	שיתוף בעשייה ובשיח חינוכי פדגוגי
14	הסטטיסטיקה העומדת מאחורי טעמי הגלידות האהובים.....ד"ר קרני שיר.....	
18	"משחג" - המשחק בשירות הלמידה והלומד.....ד"ר זהבה ביגמן, ד"ר אורלי קריספל.....	
22	מה מגלה לנו הזמן המוקצה ללמידה לגבי הקושי החזותי?.....ד"ר מירלה ויזר.....	
25	בטחו בהם, כי (גם) מהם תצא תורה.....פרופ' טליה הורוביץ.....	סיורים, כנסים, טקסים
27	ישיבת ראשי חוגים.....ד"ר מיכל דל.....	
28	"להתבונן, לשאול, להעלות חלופות", אקדמיה כיתה.....רעות שפירא, חנה יורב, יהודית פריש.....	
30	הכנס השנתי של ה AJS: Association for jewish studies.....ד"ר אלי שריאל.....	
31	טיול עובדי מכללת שאנן לבקעת הירדן.....	
33	חוט השנים.....הרב אורי מרטון.....	מפרי עטנו
34	מסע ומשא בארץ מצרים.....ד"ר ניסן אררט.....	
35		מילת סיום

שנעשה עצמנו כלי לשליחות

גרוס' יחיאל גרוס

צוות יקר,

הפסוק "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים" (ישעיהו יא ט) המופיע בנבואת אחרית הימים הופך להיות מציאות בימינו. רמת ההשכלה מתרחבת ואנו רואים צמא של ממש להשכלה. המשאבים המודרניים מאפשרים להנגיש את ההשכלה אך לפנינו עוד עמל רב ואחריות מרובה, להמשיך ולפתח את התכנים ואת אמצעי הנחלתם בקרב הסטודנטים. ההתקדמות הטכנולוגית מאלצת אותנו לפתח כל הזמן עוד ועוד משאבים ודרכי למידה. יש לשלב ידיים, בבחינת "ולאחיו יאמר חזק", גם עם מי ששיטת לימודם שונה משיטתנו ולשתף פעולה באופן כזה שרק ביחד נוכל להגיע למטרה.

לפעמים עלינו לשים את העניינים האישיים והחשובים בצד ולהתמסר רק לעניין עצמו. על ר' שלמה זלמן אויערבך מספרים שעייכב את הוצאת ספריו וחידושי הרבנים על התורה במשך למעלה מארבעים שנה מפני שהיה עסוק בחינוך ולימוד התלמידים בשיבה ו"תלמידים קודמים לספרים". ידועה התביעה התקיפה של הרבי מלובביץ' שיהודי יניח את מדרגתו וילך להיות שליח, לחבר יהודי ועוד יהודי, למרות המחיר הגבוה של מגורים במקומות נידחים ללא כל צביון יהודי. הרב קוק בסוף ימיו עסק בין השאר בהעתקה של הרמב"ם לדף הגמרא, מפני שראה בנושא חשיבות עצומה. לפניית תלמידיו שאמרו לו שהרי זו מלאכת העתקה ואין צורך שדווקא הוא יעשה אותה - ענה להם: זהו בניין התורה לדורות. ואף שבזמן הזה יכול היה הרב קוק לחדש את חידושיו שלו, הוא ויתר על כך למען מה שהיה נראה לו באותה עת כצורך הדור והשעה. אפשר לומר שזו אבן הבוחן של ההולכים בדרכם. מי שנמצא במרכז - האם אני, השכר או השליחות שכוללת בתוכה התבטלות של רצונותיי למען הכלל.

יהי רצון שנעשה את עצמנו כלי לשליחות.

אוהבכם ומוקירכם,
יחיאל.

תורה, אקדמיה ואנחנו

רחמי שולשטיין

העוצמה של תורתנו הקדושה וחשיבות לימודה מלווים אותנו על כל צעד ושעל. אולם, דומה כי לעתים, כשהתורה נלמדת במסגרת קורס אקדמי, הכולל בחינה וציון, התורה עלולה להסתמן כעוד חומר לבחינה במרוץ לקבלת התואר; עוד משימה שצריך לסמן עליה "וי". ידוע כי אמנם גם מתוך שלא לשמה - יבוא לשמה ובכל זאת, חשוב לדעתי, להדגיש כי לימוד התורה כולל משהו מיוחד, משהו שמעבר לכל לימוד אחר. את השורות הבאות אקדיש לדברי מספר רבנים (מני רבים) שעמדו על ייחודיות התורה ומשמעות לימודה, מתוך תפילה שרעיונות אלו ילוו אותנו בסמסטר הבעל"ט ובהמשך. לא. לא מדובר בטיפים טכניים לשיפור תהליך הלמידה. עסקינן ב"אני מאמין" שאימצו ללוח ליבנו, בפרט בתקופות מאתגרות ולחוצות, יישא פרי, בעזרת ה'.

טביעת אצבע פרטית

נתחיל מההתחלה - מתן תורה - במה מתבטאת הייחודיות של מעמד זה? מה באמת ארע שם מעבר לקולות ולברקים? הרב שלמה וולבה מבהיר: "האם היתה שם התפעלות המונית, עד שגם מי שלא הסכים בליבו, ביטל את דעתו לקול ההמון וצעק עימם ביחד? לא. כל אחד גמר בליבו בדעה ברורה שהוא רוצה לקבל את התורה. כולם כאחד, אבל בכל זאת, כל אחד ואחד באופן מיוחד". במעמד הר סיני היתה אחדות ולא אחידות. האחדות היתה סביב מטרה נעלה - קבלת התורה (וזו שאלה שדורשת מחשבה בפני עצמה - מתי אנו מאוחדים ולשם מה?). אחדות זו אין משמעה ביטול עצמי כי אם פיתוח והעצמת כל אדם באשר הוא, כפי שממשיך ומתאר הרב וולבה: "אחרי שנאמר עשרת הדברות, בוודאי המשיכו האנשים לדבר וחזרו ביניהם על מה ששמעו. ואז התגלה שכל אחד שמע את אותם הדברים, אבל כל אחד שמע פירוש אחר, המתאים לשורש נשמתו. הפרטיות של כל אחד לא התבטלה שם אלא אדרבא, דווקא במעמד זה קיבל כל אחד את זהותו העצמית". במילים מאלפות אלה של הרב וולבה אני נוהגת לפתוח את שיעורי. נכון, כולן התקבצו ובאו ללמוד את אותו שיעור במסגרת אותו קורס ואף סביר כי בסופו של דבר תלמדנה מסיכום זהה, אך אני מתפללת כי המקורות והפירושים יגעו בנשמות, כך שכל סטודנטית תצא מהשיעור עם 'צידה לדרך' שמתאימה לה באופן מדויק ומסייעת לה לפתח את אישיותה.

אם כן, אחת השאלות הניצבות לפנינו היא - כיצד הפרקים או ההלכות, שזכינו ללמוד עם הסטודנטיות היקרות שלנו, יתכתבו עם מהלך חייהן, יאירו את דרכן וכן יתחברו אל זהותן הפרטיקולרית, כפי שהיטיב

לתאר הראייה קוק: "כל הלומד תורה, הוא מוציא מהכוח אל הפועל את מציאות חכמתה מצד נפשו והנה - אינו דומה האור המתחדש מצד חיבור התורה לנפש זו לאור המתחדש מהתחברותה לנפש אחרת" (אורות התורה).

כוח המוח

החיבור האמיתי של התורה לנשמתנו ולחיינו וכן הבנת יופיה ואורה של התורה יתאפשרו אך ורק באמצעות לימוד יסודי ומעמיק, כלשון הרב עמיטל: "התורה לא איבדה מהקסם שלה. היא ממשיכה להיות רלבנטית, ולא ניתן להסתפק באקמול. יש לחזור לדרך הלימוד הקשה, לעמל, לידיעה, להשקעה. המוח, הכוח האינטלקטואלי, הוא האיבר החשוב ביותר של האדם". בהמשך דבריו, מדגיש הרב עמיטל את חשיבות גיוס המוח לצורך עבודת ה' - "וכי נוכל להסתפק בעבודת ה' רק בידיים, באיברים? ניקח שופר ביד ונתקע בו בפה, נניח תפילין, נאכל מצות - ורק המוח יוותר לבד? מי שאינו עוסק בתלמוד תורה חסר דבר בסיסי. וכי נשאיר את המוח רק לצורך הקריירה, לקבלת תואר אקדמי, ואת עבודת ה' נותיר רק לשאר האיברים?". לימוד תורה הוא חלק אינטגרלי מעבודת ה'. כן, אני לא מתביישת להדגיש זאת בפני התלמידות שלנו. אנו חוקרות, מתאמצות ולומדות סוגיות תורניות מורכבות וכך אנו זוכות לעבוד את הבורא גם באמצעות הפעלת תאי המוח שלנו.

ברי כי על מנת שהלימוד יהיה רציני, יש להעתיק את מרכז הכובד מן הכמות (היינו, בחינת ההספק - היקף ההלכות והפרקים) אל האיכות של תהליך הלמידה והטמעת התכנים והערכים, כפי שלימד אותנו, בין היתר, רבי דוד שפברבר: "לא ניתנה קריאתה (של התורה) לאישי הרצים ובלעגי שפה הקורין בחטיפה... טוב מעט בכוונה מהרבות בלא כוונה... כי על כן יאמר משל הקדמונים: הקב"ה מונה עיתים, אבל אינו מונה דפים" (שו"ת אפרקסתא דעניא).

אני סבורה כי אם נשכיל לאפשר לרעיונות אלו להיות נר לרגלנו ואור לנתיבנו, נזכה שיקוימו בנו דבריו הנעלים של אור החיים הקדוש: "אם היו בני אדם מרגישין במתיקות ועריבות טוב התורה היו משתגעים ומתלהטים אחריה ולא יחשב בעיניהם מלא עולם כסף וזהב למאומה כי התורה כוללת כל הטובות שבעולם". לא בכדי הדגיש רבי נחוניא בן הקנה (במשנה ברכות ד, ב) את חשיבות התפילה גם בעת היציאה מבית המדרש, שכן בכוחו של כל לימוד לשנות מהותנו ולהתוות את דרכנו. אין דומה חלקנו והתנהלותנו קודם הלימוד לאלה שיבואו לידי ביטוי לאחר מכן. לימוד התורה מותיר חותם ייחודי ועמוק בנפשנו מעבר לכל לימוד אחר. יהיו דברים אלו בבחינת "זריקת מרץ" והגברת המוטיבציה (של מי שרוצה ו/או צריך) לקראת עוד סמסטר פורה ומבורך. שנזכה.

מוקדש לעילוי נשמת סבי וסבתי, צבי וצילה מליק, שזכו לחוש במתיקות התורה ולהנחילה לצאצאיהם.

הילי איידלין לוי

שמי הילי איידלין לוי, נשואה ואמא לשני קטנטנים מתוקים, מתגוררת בקיבוץ מרחביה אשר בעמק יזרעאל.

במקצועי אני מרפאה בעיסוק ומומחית ללקויות למידה. בעשר השנים האחרונות עבדתי עם מגוון אוכלוסיות בכל קשת הגילאים, מהתפתחות הילד, דרך בתי ספר לילדים בעלי קשיי תקשורת ועד לקשישים בבתי אבות. נוכחתי לדעת כי יש קסם ועניין בעבודה עם אוכלוסיות אלה, אך בהתאם לתחומי לימודי, בשנים האחרונות אני עוסקת בעיקר בניהול מכון לאבחון תפקודי למידה בעבור סטודנטים ובהדרכת סטודנטים בחוג ללקויות למידה (בעיקר בתחום המתמטי) באוניברסיטת חיפה.

כיום אני מצויה בשנה האחרונה (בתקוה) בלימודי הדוקטורט בחוג ללקויות למידה באוניברסיטת חיפה, אשר עוסק באיתור גורמים שונים המשפיעים על התפתחות חרדה מתמטיקה לאורך שנות הלימוד. התפתחות החרדה מתמטיקה תלויה בגורמים בין אישיים, אך גם בגורמים חברתיים-תרבותיים ועל כן אני מוצאת את המחקר חשוב ומרתק מעין כמוהו. אני מקוה שאוכל לתרום את תרומתי הצנועה למאגר הידע הקיים מתוך מטרה לקדם מודעות לתופעה לצמצם את היקפה על מנת לאפשר לתלמידים, ובעיקר לתלמידות, לממש את הפוטנציאל הלימודי שלהן.

השנה אלמד שני קורסים במכללה בסימסטר ב', אחד בחוג לחינוך מיוחד ושני בחוג לגיל הרך, העוסקים בהתפתחות סנסורית-מוטורית ובהיבטים נוירו-פיזיולוגיים של תלמידים בעלי צרכים מיוחדים, כמחליפה של ד"ר רותי עמית.

נעים להכיר, הילי

מתניה ריגר

שמי מתניה ריגר, תושב מעלה אדומים, נשוי+5.

אני עובד במכללה כמרצה בחוג לחינוך מיוחד ובמסלול היסודי בתכנית לבני הישיבות. במקצועי אני מורה לחינוך מיוחד. את הכשרתי כמורה לחנ"מ, רכשתי במכללה "ירושלים" - בית וגן שם סיימתי תואר ראשון, את התואר השני בחינוך מיוחד למדתי במכללת "דוד ילין". כיום, אני ממשיך את לימודי כחוקר באוניברסיטת "בר אילן".

תחביבי: קריאת ספרים תורניים וספרים בתחומי החינוך המיוחד, מוזיקה וקריאת ספרים...

כמרצה חשוב לי להעביר לסטודנטים, את ניסיוני כמורה לחינוך מיוחד: ידע מקצועי ועמדות חינוכיות של שילוב, הכלה ואמונה חזקה שכל תלמיד יכול להתקדם!

"לדעת שיש פוטנציאל אנושי, זו עובדה. להאמין שיש פוטנציאל אנושי זה גם להיות מחויב

לממש אותו אצל כל אדם" פרופ' ראובן פוירשטיין ז"ל.

שנראה ברכה ואור בכל מעשינו!

תכנית לתואר שני "הוראה ולמידה במערכות משלבות"

ד"ר אסתי ארלי

התכנית לתואר שני בייעוץ חינוכי

פרופ' שרגא פישמן

תכנית M.Ed במכללת שאנן "הוראה ולמידה במערכות משלבות" מתעמקת בפיתוח חשובה אקדמית לצורך בניה עצמאית של כלים לשילוב והכלה של תלמידים עם צרכים מיוחדים בכיתה. התכנית קיימת זה 10 שנים, אך רק השנה ב-2018 נערך תיקון לחוק החינוך המיוחד באופן שיצור שינוי מהפכני בפני החינוך בעתיד. מדיניות משרד החינוך החדשה היא שגם תלמידים עם צרכים מיוחדים להם לקויות מורכבות כמו אוטיזם ומוגבלות שכלית התפתחותית ישולבו בכיתות רגילות. משרד החינוך אף מינה 120 מפקחים חדשים ומאות מדריכים לסיוע בהכשרת מורות רגילות לטיפול בילדים עם לקויות מורכבות אלה בכיתותיהם. שינוי מהפכני זה הופך את תכנית התואר השני שלנו לרלוונטית ועדכנית.

מידי שנה לומדי התכנית 28-30 מורים היוצאים אל השדה ומנסים להשפיע מבפנים. במהלך הלימודים הם משלבים תאוריה ופרקטיקה, מתנסים במחקר בסמינריונים ובעבודות גמר יישומיות ומגיעים לרמות חשיבה מסדר גבוה.

בין בוגרי התכניות שלנו יש אחת בעלת תואר דוקטור, מרצות המכללות, מנהלות בתי ספר ומדריכות מחוזיות. בוגרות מכללת שאנן עושות חייל ותורמות לעבודת השדה.

התכנית לתואר שני בייעוץ חינוכי מתקיימת, זו השנה השנייה, במכללה. בשני המחזורים הראשונים לומדות כ-60 סטודנטיות שנבחרו מתוך עשרות מועמדים. התכנית מדגישה את הייעוץ החינוכי למתבגרים במגזר הדתי ובזאת ייחודה בהשוואה לכלל התכניות בארץ.

התכנית מתפרסת על פני שתי שנות לימוד, כאשר בכל שנה שלושה טרימסטרים. התכנית כוללת קורסי השלמה (למי שלא למד ייעוץ חינוכי), קורסי מבוא, קורסים מתקדמים, סמינריונים מחקריים ופרויקט סיכום הכולל בנייה והעברה של תכנית התערבות. התכנית כוללת התנסות בבתי הספר המלווה על ידי סדנת פרקטיקום במכללה.

לצד לימודים תיאורטיים, רכישת מיומנויות, סדנאות ופרקטיקום, ניתן למצוא בתכנית התייחסות ייחודית לאתגרים חינוכיים כגון: מניעה וטיפול באלימות, התמודדות עם תופעת הדתל"שיות, אתיקה בחינוך ובטיפול, התמכרות למיניות ולאינטרנט ועוד.

רג"ב - ראש גדול בהוראה, תכנית מצוינות

צ"ר גרצ'ה עזיש
רבני רח"ב באכארה

תכנית המצוינות רג"ב (-ראש גדול בהוראה) היא תכנית יחודית תלת שנתית, כחלק מתפיסת 'מצוינים' להוראה במכללות האקדמיות להכשרת עובדי הוראה של משרד החינוך. כל סטודנט/ית הלומד/ת בתכנית זו לומד/ת ומתמחה גם באחד ממסלולי ההוראה לתואר ראשון הקימים במכללה.

מטרות התכנית: לגייס סטודנטים וסטודנטיות להוראה בעלי יכולות גבוהות, לטפח את המוטיבציה שלהם להיות מורים מובילים, מחנכים מצוינים ומנהיגים חינוכיים, ולהכשירם באמצעות תכנית מיוחדת, חדשנית ואיכותית.

תכנית הלימודים והיקפה : תכנית הלימודים הבסיסית של כל סטודנט/ית ברג"ב מורכבת על ידי ראש/ת המסלול , בהתאמה לדרישות המסלול ולצורך הספציפי לסיים את הלימודים בשלוש שנים. על כל סטודנט/ית ברג"ב ללמוד 96 ש"ש לתואר במסגרת המסלול בו בחר/ה, ובנוסף לכך 6 ש"ש - קורסים יחודיים לתכנית המצוינות.

בקורסים היחודיים משולבות דרכי הוראה- למידה מגוונות: למידה קבוצתית , למידה עצמית ולמידה מודרכת.

מדי שנה מתקיימים במכללה שני קורסים יחודיים לבנים, ושני קורסים יחודיים לבנות (המעניקים כל אחד 1 ש"ש), וכן ניתנים לבחירה קורסים שנתיים בין מכללתיים (-ארציים), המעניקים כל אחד 2 ש"ש.

בקורסים היחודיים שהתקיימו במכללה בשנה שעברה עסקו הסטודנטים בנושאים הבאים: התמודדות עם האינטרנט והמדיה (בנים), צילום דוקומנטרי ככלי להוראה (בנות), כיוונים עכשוויים בפדגוגיה (בנים), והעצמה ותקשורת בין- אישית (בנות). הקורסים הנלמדים השנה במסגרת רג"ב עוסקים בלמידה חוץ כיתתית, בפדגוגיה חדשנית, בהוראה חלופית, וכן ברטוריקה.

בקורסים הבין- מכללתיים (שנערכים בחלקם הגדול במכון מופ"ת) נחשפים הסטודנטים והסטודנטיות לרב- תרבותיות הקימת במכללות שונות ברחבי הארץ ויוצרים קשרי עמיתים. הקורסים עוסקים בכישורים חברתיים, הילד המחונן, הדרכת סיורים לימודיים , יצירתיות וכיו"ב.

פעילויות מיוחדות במסגרת התכנית: בשנה שחלפה ערכנו (בני ובנות שנתון ב' בתכנית ואני) סיור בבית ספר " גאון הירדן" (-עמק המעינות), המשלב ילדים אוטיסטים (עד גיל 21) בחינוך התיכוני

הרגיל. המפגש עם התלמידים המשולבים ועם נציגות מהצוות החינוכי תרם רבות לכולנו. הסטודנטים/סטודנטיות שבתכנית נוטלים/נוטלות מדי שנה חלק פעיל בכנס ארצי של רג"ב ואף בכנס מכללתי. במסגרת ההכנות לכנס המכללתי שהתקיים בשנה שעברה בנושא שבעים שנה למדינה, הכינו הסטודנטים והסטודנטיות מיזמים (-מצגות, חידונים, פלקטים וסרטונים) שעסקו בתחומים שונים, כגון: בטחון ישראל, ציונות דתית, מלחמות, כלכלה תרבות וחינוך.

במפגש הפתיחה של כנות התכנית בשנה זו התקיימה הפעלה בנושא מנהיגות חינוכית. באזכרה לרכזת רג"ב הקודמת- גבי אתי רפאלוביץ', ע"ה, (בה נכחה גם אמה), למדנו בקבוצות, בהנחית הסטודנטית אילת לובושיץ, טקסטים מהמקורות שעסקו בנושא "רואה למרחוק", ובאמצעותם העלינו קווים לדמותה של אתי, ע"ה, שהיוותה דוגמה אישית לכולנו. התנסות בהוראה: הסטודנט/ית השיר/ שיכת לתכנית רג"ב חיבת/ת בנוסף לעבודה המעשית במסגרת המסלול בו הוא/היא לומד/ת, גם בהתנסות יחודית עם קבוצת תלמידים בהיקף של 80 שעות (סה"כ) במשך שנתיים. ההתנסות מאתגרת, והיא מצריכה יוזמה ולקיחת אחריות. במסגרת זו על הסטודנט/ית לפעול על פי תכנית עבודה מונחית בתחום שונה מתחום ההתמחות שלו/ שלה, ולקבל הערכה מעצבת מהמורה המדריך לאחר כל מספר שיעורים/מפגשים עם התלמידים.

התנדבות: : הסטודנטים שבתכנית זו חייבים אף בתרומה לקהילה (-פעילות התנדבותית) במכללה ו/או מחוצה לה בהיקף של 120 שעות (סה"כ) במשך שלוש שנים. את ההתנדבות ניתן לבצע על ידי סיוע לקשישים, עזרה חברתית ולימודית לילדים בעלי צרכים מיוחדים, חלוקת מזון לנזקקים, סיוע לסטודנטים/סטודנטיות במכללה בלימודיהם, וכיו"ב.

תנאי הקבלה: סטודנטים בעלי ציון משולב (פסיכומטרי ובגרות) 650 ומעלה, או סטודנטים בעלי הצטיינות ערכית חברתית מיוחדת, שהם בעלי ציון משולב (פסיכומטרי ובגרות) 630 ומעלה, או סטודנטים שציון המבחן הפסיכומטרי שלהם הוא 660 ומעלה, שיעמדו גם בשני התנאים הבאים:

- כל הסטודנטים הנ"ל צריכים לעבור ראיון קבלה, לשם בדיקת התאמתם לתכנית.
- ההתאמה נבחנת לאור התרשמות מאישיותם ומנכונותם לקבל על עצמם את המחויבות לאתגרי התכנית.
- כל הסטודנטים הנ"ל צריכים לעבור במכון מופ"ת מבחן מסיל"ה (-מיון סטודנטים יעודי להוראה) בציון 5.5 (מתוך 9) ומעלה, בו נבדקים בין השאר כישורים חברתיים ומנהיגותיים.

הערות:

1. ישנה אפשרות לקבל לתכנית זו גם מספר מוגבל של סטודנטים המוכיחים הצטיינות ערכית-חברתית מיוחדת, ושציונם במבחן מסיל"ה (המוזכר לעיל) הוא 7 ומעלה, שהם בעלי ציון משולב (פסיכומטרי ובגרות) 615 - 630.
 2. ניתן להצטרף לתכנית לקראת שנה ב' בכל המסלולים, חוץ מבמסלול החינוך המיוחד, בתנאי שהציון המשולב (הנ"ל) אינו נמוך מ- 585, ממוצע הציונים של שנה א' הוא 90 ומעלה, והסטודנט/ית הוכיח/ה הצטיינות ערכית-חברתית מיוחדת. מהסטודנטים המתקבלים לתכנית נדרשת התמדה בתכנית עד לסיומה וממוצע ציונים בכל שנה- 90 לפחות. לבוגרי התכנית ניתנת עדיפות בשיבוץ לסטאז' ולעבודה בהמשך.
- בוגרי התכנית רשאים להמשיך את לימודיהם לתואר שני באופן ישיר.
- תשלומי שכר לימוד: פטור מלא משכר לימוד באמצעות מלגת לימודים מותנית - מועדפת ומלגה משלימה מטעם המכללה. (יש צורך לשלם רק עבור ביטוח, שמירה, שירותי ספריה וכיו"ב).
- כמו כן ניתנת לכל סטודנט/ית שבתכנית מלגת קיום בסך 5000 שקל בכל שנת לימודים.

ממעמקים קראתיך - יהודי גטו קובנה שואלים

3"ר אוריאל

שאנן המכללה האקדמית הדתית לחינוך לומדת את זיכרון השואה בעזרת לוחות קיר פעילים. מתחילת חודש טבת, הוצגה במכללה ערכה לימודית שהוכנה ע"י "גנזך קידוש השם" בבני ברק, כלוחות קיר. התערוכה מוקמה ב-2 אתרים: בקומה 1 בבניין הראשי ובקומות 0, 1 ו-2 בבניין הבנים במבואות. התערוכה הוצגה עד סוף חודש טבת.

הערכה "ממעמקים קראתיך" עוסקת בגטו קובנה, אחד מן הגטאות הבודדים שהוקמו בליטא. קורותיהם של היהודים בגטאות במזרח אירופה באו כבר לידי ביטוי במחקרים וגם ביחידות לימוד שונות, אך רק מעט עסקו עד כה בגטו זה שהחיים היהודיים בו היו עשירים ויחודיים, ואשר ראוי שיהיו קורותיו חלק מרכזי בתכנית הלימוד על הגטאות. המקורות ההיסטוריים המיוחדים ששרדו ממנו, שאלות ותשובות בהלכה, צילומים וכתבים יהודיים רבים, מאפשרים לכדוק את החיים בגטו מנקודת ראות יהודית, וזו מטרתה של תכנית זו.

יחידת הלימוד מעבירה לפני הלומד את החיים בגטו קובנה: תהליך הקמתו ושלבי קיומו, סבלותיהם ולבטיהם של יהודים והעמידה היהודית בגטו, כאשר נקודת המוצא ומוקד הדיון הם עדשת המצלמה ובצדה השאלות ההלכתיות שנשאלו בגטו קובנה במהלך כל שנות קיומו.

הערכה כוללת 18 כרזות (פוסטרים). הכרזות מכילות תמונות מחיי הגטו ושאלות הלכתיות שנשאלו בקובנה. בכל כרזה מוצג נושא מסוים מחיי הגטו ולבטיו, כאשר התמונה והשאלה מהוות נקודת פתיחה לשיחה (שיח-תמונה). העמדת התמונה והשאלה באותה כרזה מביעה את ההתמודדות הרוחנית-מוסרית של הגטו ומנהיגיו לאור המציאות הקשה.

הסטודנטים נחשפו לאמצעי דידקטי נוסף ללמידה, לימוד חוץ כתתית באמצעות לוחות קיר. מתעניינים בנושא יכלו להרחיב מידע על הנושא באמצעות קישור לחוברת "מדריך למורה" שהוכנס לאתר המכללה.

מעבר להתרשמות הכללית שהיו לסטודנטים (פרחי ההוראה) במעבר במסדרונות, רכזות מסלולים במכללה הכינו דפי עבודה לסיום עצמי מודרך. חלק מהמרצים בחרו להקדיש שיעור במהלך חודש טבת

לדיון בתערוכה, והדגשת דרכי למידה חוץ כתתית באמצעות לוחות קירות גם בבתי-הספר בהם ילמדו פרחי ההוראה בסיום לימודיהם במכללה. בחרתי להביא פעילות זו לכלל הסטודנטים במכללה כדרך אחרת לעיסוק בנושא זכרון השואה. המטרה שלי היתה שסטודנטים יחשפו וילמדו מתוך ענין וסקרנות, ואולי ירגישו צורך להרחיב את הידע. אני בטוחה שמראה עיניים ועיסוק בשאלות כל כך מהותיות בתנאים קשים כפי שהיו בגטו קובנה תביא את הצופה להבנה עמוקה ומשמעותית. בדרך זו אצליח לתרום לשימור זכרון השואה והגבורה בדורות ההמשך. לוחות הקיר עוצבו ע"י תמי יהושע וצוות המרפ"ד.

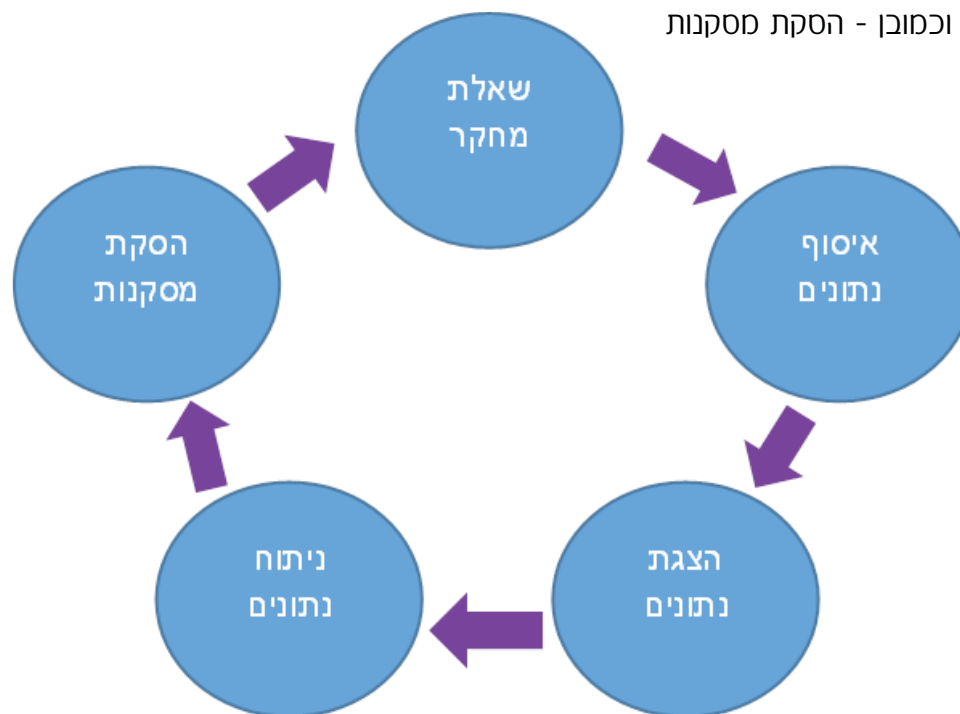
הסטטיסטיקה העומדת מאחורי טעמי הגלידות האהובים על פרחי ההוראה במכללה

ד"ר נרני שיר, החוג לאמילינה

יוצא לי כמעט כל שנה ללמד 2-3 קורסים בנושאים "חקר נתונים" או "סטטיסטיקה". השיעור הראשון בקורסים הללו נפתח לרוב בחשיבה משותפת עם הסטודנטים על מרכיביו השונים של מעגל החקר.

כפי שמתואר באיור 1, מעגל החקר כולל בתוכו, בין היתר, את השלבים הבאים:

- שאילת שאלת מחקר
- איסוף הנתונים
- הצגת הנתונים
- ניתוח הנתונים
- וכמובן - הסקת מסקנות

איור מס' 1: שלבי מעגל החקר

הייתי רוצה לשתף בפעילות שנעשתה עם הסטודנטים לפתיחת הנושא של "הצגת הנתונים". נתונים סטטיסטיים מציגים לרוב בטבלת שכיחויות בדיאגרמה או בגרף. במפגש הראשון בנושא התבקשה כל סטודנטית לכתוב מהו טעם הגלידה האהוב עליה. טעמי הגלידה אותן רשמו הסטודנטיות נרשמו במפוזר על פני כל הלוח. בשל ההצגה הלא מסודרת של הנתונים, הסטודנטיות לא הצליחו לענות על שאלות פשוטות כגון: מהו טעם הגלידה שהכי הרבה בנות אוהבות, אילו שני טעמי גלידה אוהבות אותו מספר של בנות, וכו'. לאחר שהגענו יחד להסכמה כי צריך לארגן את הנתונים בצורה שיהיה קל לנתח אותם ולהסיק מהם מסקנות, הציעו הסטודנטיות דרכים שונות להצגת הנתונים. על פיקטוגרמה - דיאגרמה שניתן בעזרתה לתאר את הנתונים באמצעות תמונות הקשורות למשתנה הנחקר - הסטודנטיות לא שמעו אף פעם.

בשלב זה הבנות קיבלו דפים עם ציורים של גלידות, מספריים, וצבעים, וכל אחת צבעה וגזרה גביע עם הטעם האהוב עליה (כמתואר בתמונה 1). מהגלידות שהן הכינו בנינו פיקטוגרמה שלמדנו ממנה מה זה נתון, שכיחות, כיצד ניתן למצוא בקלות את השכיח, ולענות על כל שאר השאלות עליהן היה להן קשה לענות לפני שהיתה לנו הפיקטוגרמה (תמונה 2).

תמונה 2 : מתחילים לבנות פיקטוגרמה

תמונה 1 : מכינות את הגלידות

סטודנטיות נוספות שלמדו קורסים מקבילים בסטטיסטיקה גם עברו תהליך דומה במהלך המפגש השבועי המשותף שלנו. הן רשמו את טעם הגלידה האהוב עליהן, צבעו את גביע הגלידה בהתאם, וגזרו אותו (בתמונות 3 ו-4 ניתן לראות חלק מהסטודנטיות אשר לומדות סטטיסטיקה לא במסלול של הוראת מתמטיקה).

תמונה 4

תמונה 3

טעמי הגלידות האהובים על הסטודנטיות הולמדות בשלושת הקורסים נאספו ויצרנו מהם פיקטוגרמה אחת גדולה המתארת את הטעם האהוב על כל הסטודנטיות. נתוני הפיקטוגרמה הזו תורגמו בשיעורים שלאחר השיעור הנדון לטבלת שכיחויות, לדיאגרמת מקלות/עמודות, ולדיאגרמת פאי ולמדנו כך על דרכים שונות להצגת נתונים הקשורים למשתנים איכותיים. בנוסף, דיברנו בהקשר של הפיקטוגרמה הזו על סוגי מדגמים נפוצים (הסתברותיים ולא הסתברותיים) וסוג המדגם שאנחנו עשינו בכיתה על מנת לענות על שאלה זו (מדגם נוחות).

תמונה 5 – הפיקטוגרמה הסופית

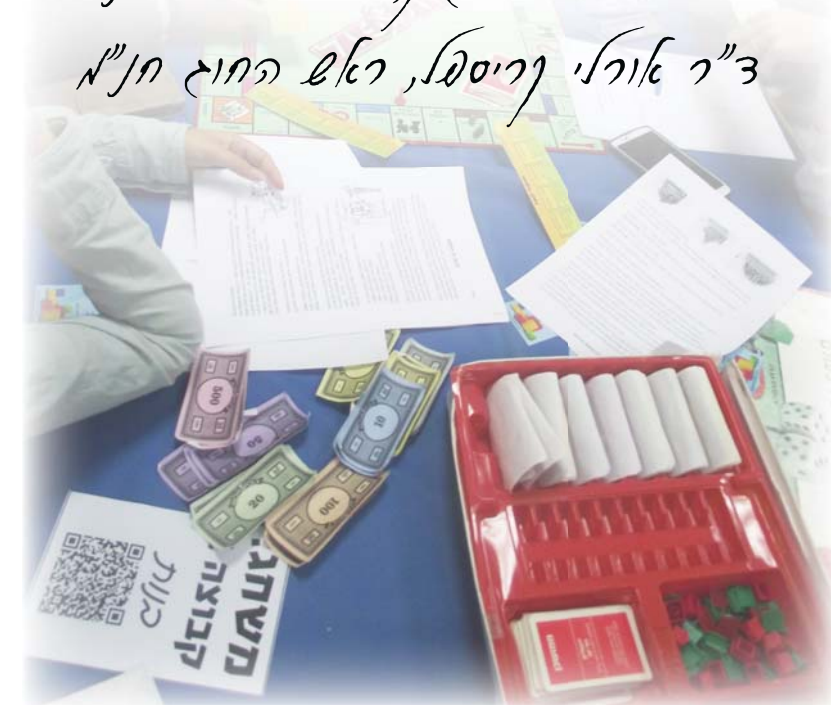
הפיקטוגרמה המקסימה הזו חיכתה בסבלנות להמשך הקורס ונעזרנו בה למציאת שכיח - כאשר למדנו על מדדי מרכז של משתנה איכותי, ואחוז שגיאות - כאשר למדנו על מדדי פיזור של משתנה איכותי.

ומה איתכם -
איזה טעם של גלידה אתם הכי אוהבים?

"משחג" -

המשחק בשירות הלמידה והלומד למידה לקראת הוראה בדרך אחרת, פעילות המסלול לחינוך מיוחד בחודש כסלו

צ"ר זהבה ביגמן, ראש מסלול חנ"א
צ"ר אורלי קריספל, ראש החוג חנ"א

הנושא השנתי במסלול לחינוך מיוחד במכללה: טיפוח תפקודי לומד של המאה ה-21 בחינוך מיוחד ולמידה משמעותית באמצעות משחק

מזה שנים רבות מקדם משרד החינוך מדיניות הכלה והשתלבות של תלמידים עם שונות במערכת החינוך. החזון הוא יצירת קהילה מכילה והומאניסטית המכבדת כל אדם ומאמינה בזכות הבסיסית של כל אחד לתחושת שייכות, קבלה והכרה בייחודיותו של כל תלמיד. לצורך כך מצופה מבתי הספר בין היתר, להעמיד במרכז את טיפוח מיומנויות הלמידה הנדרשים לתפקוד בעולם המשתנה והמורכב של המאה ה-21. בהקשר זה היעדים המרכזיים הנדרשים מבתי הספר הם: הענקת המעטפת הנחוצה למימוש צרכיו האישיים, החברתיים, הרגשיים והלימודיים של כל תלמיד, לצד חיזוק מסוגלות הצוות החינוכי בהתמודדות עם כיתה הטרוגנית. מתוך הדברים עולה כי לצד הכרה בחשיבות של פיתוח כלים לרכישת ידע, עולה הצורך בפיתוח מודעות התלמידים ללמידה שלהם ולרגשותיהם, פיתוח יחסים בין-אישיים ומיומנויות בתקשורת בין אישית, כדי שיתמודדו עם אתגרים שונים בעתיד.

לאור זה, נקבעו שישה היבטים של תפקודי הלומד במאה 21:

א. תפקוד בהיבט הקוגניטיבי - יכולת הלומדים להעמיק בנושאים שונים תוך קיום תהליכי חשיבה מסוגים שונים, כגון: חשיבה מסדר גבוה, חשיבה יצירתית וחשיבה ביקורתית, וליישם את הנלמד במצבים שונים

ב. תפקוד בהיבט המטה קוגניטיבי - יכולת הלומדים לחשוב על תהליך הלמידה שלהם, על חשיבתם ולנווט את תהליכי החשיבה שלהם תוך הפעלת מיומנויות של תכנון, ניטור וויסות, שימוש מושכל באסטרטגיות חשיבה והערכה של האסטרטגיות.

ג. תפקוד להכוונה עצמית בלמידה - יכולת הלומדים לבחור ולהגדיר את מטרות למידתם, לתכנן את תהליך הלמידה ולבצעו תוך עיצוב הסביבה הלימודית, ניהול הזמן, ארגון המרחב ואיתור המשאבים והמקורות בהתאם לצרכיו בביצוע הלמידה, וכן להעריך את הלמידה ותוצריה.

ד. תפקוד בהיבט הבין-אישי - יכולת הלומדים להבחין במצבי רוח, בכוונות, במניעים ובהרגשות של אנשים אחרים ולהגיב אליהם בצורה מכבדת וכן ליכולת לנהל תקשורת בין אישית מקדמת ולעבוד בצוות.

ה. תפקוד בהיבט התוך אישי - יכולת הלומדים להכיר את עצמם, לחוש תחושות מסוגלות עצמית, לווסת התנהגויות ולפעול מתוך מודעות להלכי רוח פנימיים, כוונות, מניעים ומשאלות.

ו. תפקוד בהיבט החושי-תנועתי - יכולת הלומדים לנהל אורח חיים בריא, להשתמש בשפת הגוף כולו כדי להביע רעיונות ורגשות, לממש יצירתיות ולייצג למידה.

ששת ההיבטים מדגישים את החשיבות ביצירת למידה משמעותית המערבת את מירב התחומים המוזכרים כלומר, יציאה מדרכי ההוראה המוכרות הנלמדות בשיטה הפרונטאלית ושימוש בדרכי הוראה מגוונות כגון: הוראה מבוססת פרויקטים (PBL), הוראה בדרך החקר, הוראה בסביבה עתירת טכנולוגיה, ומשחק בלמידה.

http://meyda.education.gov.il/files/lemidaMashmautit/chozer/avni_derech.pdf

<http://edu.gov.il/minhalpedagogy/Special/telem/Pages/telem.aspx>

בשנת הלימודים תשע"ט הוחלט כי הסטודנטים והסטודנטיות הלומדים במסלול לחינוך במכללה, יגלו את העולם הקסום של המשחק, ככלי ללמידה תוך כדי התאמתו לששת תפקודי הלומד שהוזכרו.

מהות הלמידה בדרך המשחק היא למידה בדרך עקיפה, בתוך מסגרת מוגנת של כללים ובמציאות מדומה, המאפשרת לאלה הלוקחים בה חלק להסתכן, להעז ולאתגר את עצמם מבלי להסתכן, ומספקת מרחב לתרגול ואימון מתוך מכוונות למשחק. המטרות הינן: הנאה, התמודדות עם מצבים בחיי היומיום ותהליכי למידה ואי-ידיעה ללא סיכון. הדגשים לתכנון שיעור ולארגון ההוראה והלמידה הינם: להתנסות בפיתוח משחקים המותאמים לתחומי דעת ולמטרות חינוכיות שונות והפעלתם בכל שלבי הגיל לפנות זמן לפעילות משחקית מתוך ראייתה כבעלת חשיבות להתפתחות התלמידים ולמידתם מכוונות לתיווך של המורה ל: חילוץ תובנות בהתייחס לתוכן ולתפקודים השונים ולאיוון של גורם התחרות והשיתוף הקפדה על כללים ברורים (ארבל ושות', 2011).

<https://www.matar.tau.ac.il/wp-content/uploads/2015/02/newspaper32-docs04.pdf>

הפעילות:

בתאריכים יז'-יח' בכסלו, (25.12 - 26.12) השתתפו הסטודנטים והסטודנטיות במסלול לחינוך מיוחד בסדנאות "משחק" - המשחק בשירות הלמידה והלומד, במטרה לחוות את ... ולא רק ללמוד על.... ייחודיות המשחק בטיפול תפקודי לומד בכלל וככלי ללמידה בפרט.

באווירת חנוכה, שיחקו בקבוצות במשחקי שולחן מוכרים, כמו מונופול, הרמז, טאבו ומשחקי רביעיות שונים. בהמשך, נדרשו הסטודנטים לזהות אילו תפקודי לומד מתוך השישה אכן קיימים במשחקים שבדקו והציעו דרכים יצירתיות להתאים את המשחקים כך שניתן להשתמש בהם להוראת תכנים לימודיים. הכול באווירת חדר משחקים - game room.

ברוח המסלול, ובהתאם לעקרונות ההוראה הדיפרנציאלית, הפעילות התקיימה בשלושה מוקדים. בכל מוקד, שני מרצים ניהלו את הפעילות וכך שימשו דוגמא להוראה בצמד. כל מוקד התאים את המטרות ואת המעטפת הבסיסית לאפיוני הקבוצה: מוקד סטודנטים בנים - הדגישו את היתרונות של משחק בקבוצות בטיפוח יחסים בין-אישיים. מוקד בנות שנים א-ב' - מצאו התאמות בין המשחקים לכל ששת תפקודי הלומד הנדרשים והציעו פעולות נוספות למשחק בכדי לתת מענה לכמה שיותר תפקודי לומד. מוקד בנות שנה ג' - התמקדו בניתוח המשחקים, מודעות לתהליכים שהמשחקים השונים מפתחים והציעו רעיונות לשימוש במשחקים בלמידה. הפעילות הייתה עבורן בסיס להעלאת רעיונות למחקר פעולה בכיתת ההתנסות, אותו יבצעו בסמסטר ב'. בכל המוקדים ניכר שיתוף פעולה פורה של הסטודנטים ודווח על הנאה מרובה מאירת הלמידה השיתופית הפעילה שיצרו סדנאות אלה.

"...העלנו רעיונות יצירתיים, איך להשתמש במשחקי קופסה לצרכי למידה. לבוא לא - איך לשלב למידה על חנוכה במשחק מיונפות. באמת ארם לנו לחשיבה מסוג אחר..."

מה מגלה לנו הזמן המוקצה ללמידה לגבי הקושי החזותי? דיון בין שתי תיאוריות לגבי הקצאת זמן למידה במשימות גיאומטריות מרחביות

ד"ר איראלה ויצר

פרקטיקות הוראה רבות מעוצבות על בסיס האמונה האינטואיטיבית כי הקושי הקוגניטיבי בהכרח מגדיל את הזמן המוקצה ללמידה. אולם, ממצאים אמפיריים מראים שאין הדבר תמיד נכון. מתוך הספרות המחקרית על מטא-קוגניציה עולה כי שיקולים סובייקטיביים, הקשורים בעילות הלמידה, הם המנחים החלטות לגבי כמה מאמץ וכמה זמן להשקיע בלמידה (Ackerman, 2013; Metcalfe & Kornell, 2005; Nelson & Narens, 1990; Son & Kornell, 2009; Thiede & Dunlosky, 1999)

הספרות המחקרית על מטא-קוגניציה מציעה שני הסברים תיאורטיים עיקריים לאופן הקצאת זמן הלמידה, הקושרים בין הקצאת זמן הלמידה למורכבות קוגניטיבית שלה:

1) מודל הפחתת הפערים (Discrepancy Reduction model - DR) לפיו לומדים מציבים לעצמם נורמה פנימית של למידה, על פי המוטיבציה שלהם ועל פי הנסיבות, וממשיכים ללמוד עד שנורמה פנימית זו מושגת. לפיכך, ככל שקושי הבעיה עולה, כן גדל הפער ביחס לנורמת הלמידה הפנימית, וכן נחוצה הקצאה גדולה יותר של זמן להקטנת פער זה (Nelson & Narens, 1990). מודל זה, העולה בקנה אחד עם אמונה אינטואיטיבית רווחת כי הקושי מאריך את הזמן המוקצה ללמידה, מסביר ממצאים לגבי הקצאת זמן למידה במשימות קוגניטיביות פשוטות;

2) מסגרת שיעור הלמידה המשוער (Region of Proximal Learning - RPL), לפיה במהלך הלמידה, האדם מנטר את יעילות הלמידה שלו ומפסיק ללמוד כאשר הוא חש שאינו מתקדם יותר, וקצב הלמידה הנתפס שלו שואף לאפס. מסגרת זו מסבירה ממצאים לגבי הקצאת זמן למידה במשימות קוגניטיביות מורכבות, בהן דווקא למשימות הקשות מוקצה זמן מועט ביותר. עם זאת, לא כל המשימות תחת קטגוריה אחת הן באותה דרגה של מורכבות קוגניטיבית, וקיים יסוד סביר להניח כי משימות קוגניטיביות בכלל, ומשימות תפיסה חזותית בפרט, נפרשות לאורך רצף של מורכבות קוגניטיבית (ראו איור 1). לפיכך קיים צורך בראיות אמפיריות נוספות לגבי זמן הלמידה המוקצב למשימות שונות על מנת לקבוע היכן עובר הקו שבין משימות קוגניטיביות פשוטות ומשימות קוגניטיביות מורכבות.

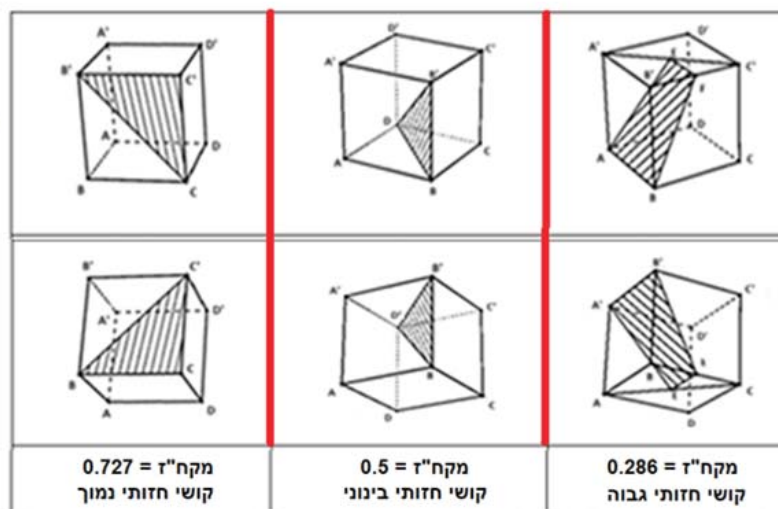

איור 1: רצף מורכבות קוגניטיבית של משימות

מחקר ראשוני זה התמקד במשימות תפיסה חזותית וניסה לבחון באופן אמפירי את זמן הלמידה שהקציבו לומדים בגיאומטריה מרחבית לתפיסת מצבים גיאומטריים תלת-ממדיים מתוך שרטוטים דו-ממדיים של קוביות עם מבני עזר בקושי חזותי שונה. מטרת המחקר הייתה לדון בממצאים ביחס לשתי התיאוריות (מודל ה-DR ומסגרת ה-RPL), בניסיון לתת מענה לשאלה: האם וכיצד משקפת הקצאת זמן הלמידה לתפיסת שרטוטים דו-ממדיים של קוביות עם מבני עזר, את הקושי החזותי של השרטוטים?

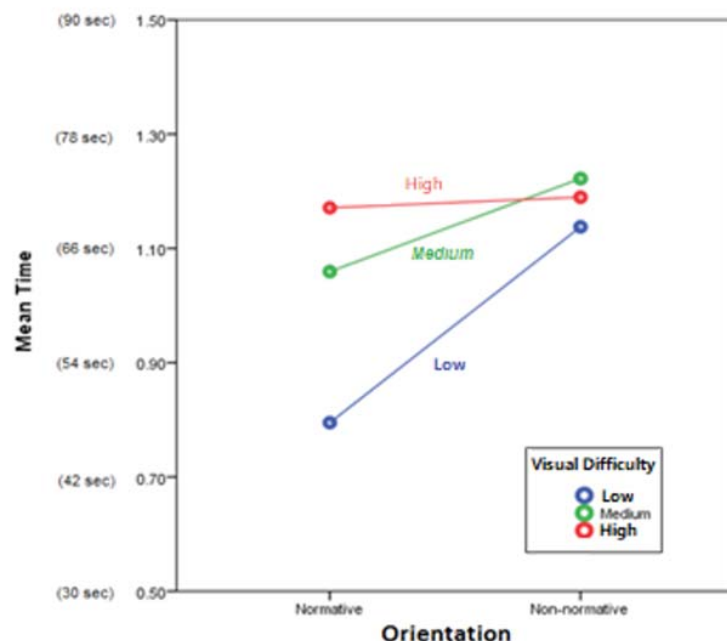
על פי הידוע מתוך מחקר קודם, הקושי החזותי של השרטוטים בא לידי ביטוי בשני מרכיבים (Widder, Berman & Koichu, 2014): (1) מדד לקושי חזותי (מקח"ז) של שרטוטים דו-ממדיים עבור קוביות עם מבני עזר. מקח"ז ניתן לחישוב אפריורי, באמצעות המתמקדות בשני סוגים של מידע הטמון בשרטוט: מידע העשוי להועיל לתפיסה רצויה של השרטוט (PHI), ומידע העלול להטעות ולעכב את התפיסה הנכונה (PMI), וחשוב היחס ביניהם. (2) האוריינטציה של השרטוט: "נורמטיבית", כפי שהתלמידים מרבים להיחשף אליה במסגרת השיעורים ומאמצים אותה כאב-טיפוס, לעומת "לא-נורמטיבית", אותה הם פוגשים לעיתים נדירות ביותר, אם בכלל, ומתקשים משמעותית יותר בתפיסתה החזותית. קושי זה נוסף למקח"ז, שכן שרטוט באוריינטציה לא-נורמטיבית מתקבל מתוך היפוך אנכי של שרטוט נורמטיבי, אשר כלל אינו משנה את מקח"ז (ראו איור 2). שאלון המכיל 12 זוגות של פריטים תואמים (נורמטיביים ולא-נורמטיביים), כדוגמת שלוש זוגות הפריטים התואמים באיור 3, הועבר ל-174 תלמידי תיכון הלומדים מתמטיקה ברמה של 5 יח"ל בכיתה י"ב. זמן הלמידה שהוקצב לכל פריט בשאלון חושב מתוך דיווח עצמי של המשתתפים.

שרטוטים בעלי
אוריינטציה נורמטיבית

איור 2: ההיפוך האנכי משנה
את האוריינטציה של השרטוט,
אך לא את מקח"ז.

שרטוטים בעלי
אוריינטציה לא נורמטיבית
(היפוך אנכי)

ממצאי המחקר מראים כי שינוי האוריינטציה של השרטוט מנורמטיבית ללא נורמטיבית באמצעות היפוך אנכי הביאה לשינוי מהותי במנגנונים המטא-קוגניטיביים הכרוכים בהחלטות על הקצאת זמן ללמידה (ראו איור 3). ממצאים אלו חשובים לנו כמורים ומעריכים, משום יש בכוחם לקעקע אמונות רווחות לגבי הקצאת הזמן ללמידה, ואף להצביע על כך שמורכבות קוגניטיבית גבוהה יותר מעורבת בהבנת שרטוטים תלת-ממדיים בעלי אוריינטציה לא נורמטיבית, כמו גם על הקיום של חסם עליון לזמן שלומדים מוכנים להשקיע בלמידה. לממצאים ראשוניים אלו השלכות תיאורטיות ומעשיות לתחום ההוראה בכלל והוראת הגיאומטריה המרחבית בפרט, כמו גם לתחום המחקר המטא-קוגניטיבי.

איור 3: האפקט של האוריינטציה
על זמן הלמידה הממוצע על פני
הקושי החזותי של השרטוט.

בטחו בהם, כי (גם)

מהם תצא תורה

גרוס' אליה הורוביץ

נתבקשתי ע"י טלי וניצה, עורכות עלון הסגל, לתאר את תכנה"ל לתואר שני בהוראת תנ"ך בראי הפרשנות היהודית לדורותיה, בת העשר, 'נחשונית' תכניות לתואר שני במכללתנו, ואחת מחדוות לבי. מאחר שלאחרונה עוצב מחדש אתר המכללה ע"י תמי (של כולנו!) והעושים על ידה (שאפו!), המכיל תיאור ראשוני של התכנית, העדפתי לשתף את החברים ברשמיה של גבי רויטל הרמן, מבוגרות התכנית המוכשרות, שעבודת הגמר היישומית שלה הוצגה בכנס אקדמי חשוב ביותר ("הפדגוגיה של הוראת המקרא"), אשר התקיים ב-ב' דחנוכה האחרון.

לא היה לי ספק שעבודתה ראויה ושכוחה להציגה כנדרש בפני קהל מיומן (!?) ממנה. אני שמחה שנעתרה לי וממליצה לכל חברי הסגל להוביל את שומעי תורתם לא רק בתוך הבית פנימה. גם מחוצה לו. חשוב, מחמיא וממריץ!

הצגה בכנס אקדמי היא רק אחת הבמות שבהן ניתן להשמיע את קולות תלמידינו-עמיתינו. במה נוספת היא הצגת תוצרי מחקריהם בכתבי-עת שפיטים 'שלנו' ושל אחרים. עשיתי זאת בעבר. כולי תקווה שתצטרפו אלי בעתיד.

בטחו בהם! גם מהם תצא תורה!

רשמים אישיים מהכנס "הפדגוגיה של הוראת המקרא" / רויטל הרמן

בחודש האחרון (כ"ז בכסלו; 4.12.2018) התקיים כנס אקדמי-חינוכי רב חשיבות בתל-אביב שאורגן על-ידי מכון מופ"ת, ועסק בתכני התנ"ך ואופן הוראתם.

כבוגרת התוכנית לתואר שני במקרא במכללת שאנן, נתבקשתי על-ידי ראש התוכנית, פרופ' טליה הורוביץ, להציג את עיקרי עבודת הגמר שלי בכנס זה, אשר עסקה בבחינת מכנה היחידה המקראית ככלי להבנה מיטבית של תוכנה.

היא הסבירה לי כי, כמקובל בכנסים אקדמיים, גם הצעתי לכנס תעבור הערכה של ועדה אקדמית, ואין כל ערבות שתתקבל, גם אם, לדעתה, היא ראויה גם ראויה, אך, כדרכה, תמכה, פיתתה ("חשוב לקו"ח, רויטל...") ועודדה.

נרתמתי למשימה בשמחה רבה, מתוך הבנת החשיבות שבהתקדמות ובשכלול אמצעי הוראה פדגוגיים על מנת להרים את קרנו של התנ"ך ואופן הוראתו בקרב תלמידי החס"ד והחינוך בכלל.

פתחתי את הרצאתי הקצרה (כ-20 דק'), אשר לוותה במצגת, בהצגת יחידה מקראית מוכרת לכאורה: עשרת הדברות (שמות כ'), הנחלקת, כידוע, לשני לוחות (בין אדם למקום ובין אדם לחברו).

היצגתי קושי טקסטואלי ביחידה המקראית הנידונה: הדברות הסוגרים כל לוח אינם מתאימים, לכאורה, לתוכנו ובחנתי שתי דרכי התמודדות אפשריות: פרשנות תוכן - עיון פרשני בנקודת הקושי הנידונה ויישובה, ופרשנות מבנה - בחינת מבנה היחידה המקראית, ואיתור חוקיות המארגנת את פרטי היחידה באופן הרמוני.

היצגתי יתרונות וחסרונות של כל אחת מדרכי הפרשנות, ולבסוף סיכמתי בהמלצה עקרונית, התומכת בשילוב הוראת פרשנות המבנה לצד הוראת פרשנות התוכן המוכרת והידועה.

גיביתי את דברי באסכולת הגשטאלט, המשקפת את שאיפתה של התודעה האנושית להפיק משמעות באמצעות ארגון פרטים במרחב, ושיתפתי את השומעים בתוכנית הלימודים שנבנתה על ידי, המשלבת את שתי המיומנויות הנידונות, אשר נוסתה בהצלחה בכיתה ט' באולפנת "סגולה" בקרית מוצקין ואף הוכחה בכלי מחקר איכותניים.

הנוכחים בהרצאה התעניינו בדברי. הוסיפו משלהם. גם חלקו עלי. ניכר היה שהדברים מותירים חומר למחשבה. במקביל, שמחתי לפגוש ולהאזין להרצאות של חוקרים נוספים, קולגות למקצוע, אשר העמיקו בהרצאתם ביחידות מקראיות נוספות: בתוכנו, רעיון ואופן הוראתו.

הרחבתי אופקים והשתתפתי בדיונים. הקשבתי וגם שיתפתי, מתוך לימוד והפריה הדדית החשובים מאוד לאנשי מקצוע בכלל ולמחנכים בפרט.

הכנס הותיר בי רצון ללמוד ולהתפתח בתחום לצד שאיפה לכבוש יעדים מקצועיים נוספים בתחום מחקר התנ"ך והוראתו, ובכלל. ובנימה אישית, אני מבקשת להודות למכללת שאנן על הענקת הידע והכלים לעמוד בפני חוקרי תנ"ך מהשורה הראשונה, ולהציג בפניהם רעיונות ותוצרים פרי עמלי, ובפרט לראש התוכנית, פרופ' טליה הורוביץ, על הדחיפה והאמון לאורך כל הדרך. שנזכה להגדיל תורה ולהאדירה.

ישיבת ראשי חוגים

ד"ר רפי אורן

נפגשנו כל ראשי החוגים בחופשת הסמסטר במלון "רמדה" בחדרה. הובילה את היום ד"ר אסתר כלפון. פתחה בדברי תורה לט"ו בשבט ד"ר ניצה דורי. ד"ר אסתי טוב לי הציגה בפנינו את החוג לחינוך ואת דרכיה בניהולו. במרכז הבוקר עמדה הרצאתו של הפסיכולוג הארגוני, ד"ר רפי אורן, שהציג בפנינו תיאוריות חדשות מעולם הייעוץ הארגוני. אורן הציג בפנינו את התיאוריה של מומחים. **מיהו מומחה? כיצד הוא עובד?**

חשבנו ביחד כיצד נכון לנהל את הצוותים שלנו, צוותים של מומחים ויצאנו עם תוכנה משותפת, שעובד מומחה או עובד מצטיין ניחן בשלושה פרמטים עיקריים:

- א. בקיאות ומקצועיות
- ב. יחסי אנוש טובים
- ג. יוזם ותורם לחברת הארגון בו הוא עובד, "מגדיל ראש" ועושה מעבר למה שמצופה ממנו בתפקידו. כמו כן בחנו את עמדת המעביד.

המסקנה שעלתה היא שמעביד טוב הוא מעביד המעצים ומחזק את העובד בעידוד ובשבח בתכונות החזקות בהן ניחן העובד ומעלים עין מתקלות קטנות. שיטת "המקל והגזר" כבר לא נהוגה בארגונים בהם פעם היה המעביד משבח על הטוב ונוזף על הפחות טוב. המגמה כעת היא רק להעצים את הטוב בכל עובד, דבר שיתרום רבות לטובת הארגון. בתרגיל נחמד, ניסינו כולנו לקרוא פסוק מוכר, שהסתתר במערכת קווים של שתי וערב, וגילינו עד כמה זווית הראיה והפרשנות משמעותיות לראיית המציאות והבנת המשמעות.

סיימנו את היום בחשיבה משותפת כיצד ניתן לקדם את המכללה לטובת הסטודנטים.

בשם צוות ראשי החוגים, תודה לד"ר אסתר כלפון על הובלת היום ועל ארגונו ותודה מיוחדת לנשיא המכללה, פרופ' יחיאל פריש, שאפשר לנו לצאת מהשגרה ולקיים את הישיבה מחוץ לכותלי המכללה בתנאים נעימים כל כך.

ד"ר רפי אורן, פסיכולוג ארגוני

צילום: מיכל דל

"להתבונן, לשאול,

להעלות חלופות" -

פיתוח מקצועי במכללת

שאנן למורות מכשירות

במסגרת תכנית אקדמיה-

כיתה

רצות שפירא, חנה יורה, יהודית פריש

במסגרת תכנית אקדמיה-כיתה מתקיימים תהליכי פיתוח מקצועי למורות המכשירות. השנה, לראשונה החלטנו לקיים שלושה מפגשי פיתוח משותפים למורות מכשירות משלושה מסלולים: יסודי, על יסודי וחינוך מיוחד. מטרת המפגשים הן להעצים ולטפח גאוות יחידה של מורות מכשירות המובילות את הדור הבא של המורות, להוקיר את עבודתן המסורה לגבש קהילה מקצועית לומדת העוסקת בהתבוננות וחקר הפרקטיקה של ההוראה, ולפתח את תפיסת המורות המכשירות כמקדמות את כישורי ההוראה של הסטודנטיות, ומתוך כך את הלמידה המתרחשת בכיתה ואת התלמידים. בחרנו לקיים שלושה מפגשי פיתוח מקצועי משותפים. המפגשים מתקיימים במכללה באווירה טובה ובאירוח מכובד.

בתאריך כ"ח בחשוון, 6.11 התקיים המפגש הראשון. במפגש השתתפו כ-30 מורות ומדריכות בתכנית, והוא עסק בתכנים הקשורים ל"הוראה בצמד". דגם זה של "הוראה בצמד" מתאפשר בשל העובדה כי הסטודנטיות - המורות העמיתות, משתלבות בבתי הספר שנים-שלושה ימים בשבוע, כחלק מצוות ההוראה הכיתתי.

במפגש הראשון שהתקיים התנסו המורות בסימולציות המדמות תרחישים מהשטח, ושמעו הרצאה של גבי גילי טלמור-דוד, מנהלת בתכנית "חותם" להכשרת אקדמאים להוראה. ההרצאה והסדנה המלווה עסקה בחקר פרקטיקות הוראה באמצעות ייצוגים. המפגש זימן גם אפשרות להיוועצות וחשיבה משותפת של מורות מכשירות ממגוון בתי ספר.

מפגש למידה שני התקיים בט"ז בשבט, 22.1. השתתפו בו 25 מורות מכשירות, מדריכות פדגוגיות ורכזות. גילי טלמור-דוד ורכזות המסלול הנחו גם מפגש זה. המפגש התמקד בשיחת משוב דיאלוגית בעקבות צפייה בשיעור. המורות המכשירות וצוות המדריכות במכללה התנסו בהדמיה של שיחת משוב בעקבות שיעור וביישום העקרונות של שיח דיאלוגי, שבו כל השותפים מכוונים ללמידה והתקדמות מקצועית. השיח התקיים מתוך כבוד והדדיות.

המשתתפות חוו התנסות מעניינת ומשמעותית, שעוררה בהם רצון לברר ולדייק את תפקידן כמורות מכשירות וללמוד איך לקיים שיח דיאלוגי באווירה שמאפשרת פתיחות והתבוננות רפלקטיבית בתהליכי הוראה-למידה מתוך רצון להתקדם ולצמוח יחד. ביקשנו מהמורות המכשירות לאתגר את עצמן ביישום המודל של שיח דיאלוגי בעקבות צפייה בשיעור של סטודנטיות ובהסרטה של שיעורים ושיחות דיאלוגיות שיהוו בסיס ללמידה וההתנסות במפגש השלישי והאחרון לשנה זו שיתקיים אי"ה בחודש מרץ.

”

הוראה היא עבודה קשה מאוד, שנראית קלה

Teaching is an enormously difficult job that looks easy

(Labaree David, 2000)

“

הכנס השנתי של ה AJS: Association for jewish studies

צ"ר אלף לריאל

כמה ימים לאחר חג סיום חג החנוכה טסתי לבוסטון לכנס השנתי של הAJS: Association for Jewish Studies. להוציא את הכנס של הארגון העולמי למדעי היהדות שמתקיים בישראל אחת לארבע שנים, הכנס השנתי של הAJS הוא הכנס הגדול והיוקרתי מסוגו בתחום מדעי היהדות. למעלה מ-1200 חוקרים מכל רחבי העולם, ובעיקר מצפון אמריקה ומישראל, מתאספים לשלושה ימים עמוסים של הרצאות ושל מפגשים בלתי פורמליים.

הגעתי לבוסטון יומיים לפני תחילת הכנס והיא קיבלה את פניי בשעה חמש בבוקר במזג אוויר של חמש מעלות מתחת לאפס. לא היו משקעים, כך שלא היה שלג. במשך היום הטמפרטורה עלתה לשלוש עד חמש מעלות מעל האפס, וניצלתי את ההזדמנות לצאת לרוץ. מלבד העובדה שאחרי 11 שעות טיסה הגוף שלי הרגיש צורך עז להפעיל את עצמו, אני מוצא שריצה ברחובותיה של עיר היא דרך מצוינת להכיר אותה. עם ביגוד מתאים הקור מפריע רק בהתחלה. ההגעה המוקדמת עזרה לגוף שלי להתרגל לשעון ארצות הברית, כך שיכולתי לישון היטב לקראת הכנס.

הייתה לי הזכות לארגן מושב בכנס שהשתתפו בו חוקרים מובילים מהארץ ומהעולם. נושא המושב היה בחינה מחדש של תיאוריה, שעיצב ההיסטוריון יעקב כ"ץ, על פיה החברה היהודית הייתה חברה מסורתית שתהליך המודרניזציה גרם לכל מרכיביה משבר שלא ניתן היה להימלט מהשפעתו. ההרצאה שלי התמקדה בניתוח שתי דוגמאות הלכתיות מן המאה ה-19, חישוב "בין השמשות" ואכלות על אדם שהתאבד, שבהן היו שינויים משמעותיים בהלכה האורתודוקסית, המשקפים תהליך של התפתחות פנימית ולא תגובה למשבר חיצוני. בנוסף להזדמנות שלי להציג מפירות המחקר שלי בפני היסטוריונים מהשורה הראשונה בעולם, לשמוע מגוון רחב של הרצאות ולהיחשף ביריד הספרים לספרים שיצאו לאור בשנה האחרונה בשפה האנגלית, התועלת המרכזית היא באפשרות לפגוש מגוון רחב של חוקרים בארבע עיניים או כחלק מקבוצת עניין ולרקום שיתופי פעולה.

לשמחתי ההרצאה שלי הייתה ביום הראשון, ולכן הייתי פנוי יותר למפגשים הללו ביומיים שלאחר מכן. יצאתי בתחושה טובה מאד, שהמאמץ שלי (ובעיקר של אשתי שנשארה עם הילדים) היה משתלם.

טיול עובדי מכללת שאנן לבקעת הירדן

בתאריך טז' בשבט התשעט (22.1.19), יצאו עובדי מכללת שאנן לטיול גיבוש באזור בקעת הירדן, בהדרכתו של המדריך הוותיק, ד"ר צבי הר שפר, שתכנן עבורם מסלול מהנה ודאג להרחיב ידיעותיהם בהסבריו המרתקים על האתרים ההיסטוריים והגאולוגיה שבאזור.

את הטיול פתחו העובדים בעצירת בוקר "כפונדק המעיין" שם התכבדו בארוחת בוקר עשירה מהקייטרינג של sagis, מנהל קפיטריית מכללת שאנן. האתר הראשון אליו הגיעו היה "קרן הסרטבה", תצפית מרהיבה אל מול נופי הבקעה, אשר למרגלותיה (ליד המושב פצאל) הוקמה אנדרטת הבקעה לזכר הנופלים בבקעת הירדן. משם המשיכו ליישוב תומר, לחוות גידול אננס והתכבדו בטעימות של אננס טרי ואף רכשו לבתיהם.

גולת הכותרת של הטיול הייתה ביקור במרכז המבקרים "משק אורן" שבמושב נתיב הגדוד. משק אורן הנו משק משפחתי בבעלותם של חיים וסילבי אורן, המתמחה בגידול ענבים ותאנים ליצוא, תמרים אורגניים מזן מגיהול ובמקום ישנו בית בד להפקת שמן ארגון. העובדים צפו בסרט, התכבדו מתוצרי המשק ולאחר מכן ישבו לאכול ארוחת צהרים חמה. שבעים ומרוצים המשיכו העובדים אל היישוב ייטב ואמת המים בעין עוג'ה הסמוך לכפר עוג'ה. היום המהנה הסתיים במפגש הבקעה, שם עצרו למנחת אחר הצהרים, באווירה מפנקת לצד קינוחים, שתייה חמה וקרה בבית קפה.

תודה לנשיא המכללה, פרופ' יחיאל פריש,
תודה לקייטרינג SAGI'S, בהנהלת שגיא עמר
ויישר כח לכל העמלים בהפקת היום המוצלח.
צילום: תמי יהושע

חוט השנים

הרב אורי ארלון

התחנות הקטנות, כחרוזים בשרשרת.
 ימים, בם רגלי הקלות נשאוני
 לרקד עם הגשם
 בין אלה טפות, שלוליות,
 להרטיב סוליה מתעקשת
 ולהיות-לא-להיות;
 רגעים של שקיעה,
 רגלי עת עמדו על החוף
 בין גלים תוססים,
 סופגות רסיסים של נפוצ;
 או הלכו
 בעקבות נחוחות פרדסים
 עת פריחת התפוז.

לפעמים, ורגלי נשרטו מקוצים של עבר;
 לרגלים, פעמי שרטטו וחרטו בחצים
 על החול הלבן
 קו דקיק, חוט של חסד משוך על פנים;
 קו נקי, כבמכחל של אמן
 ועליו משחלים חרוזי הפנינים.

ושאלתי:
 החוט שבינכם, לשם מה?..
 כי טחו עינים מראות להטוט
 חרוזים-חרוזים,
 חבוקים, נתונים במחול, בשרשרת
 ויפי שבם, כפריחות תפוזים
 ספוגים כל גונים, כמכחל משפפת
 ממתין, משוע לירד אל הבד
 בתנועות של אמן, כמשחיל חרוזים
 על החוט.
 ראיתי יפי חרוזי הפנינה,
 פז שחוט, כבדלח עינם;
 ושבתי, ראיתי יפיה, הדרה וחנה
 של "חפשת הסמסטר" - החוט שבינכם.

מסע ומשא בארץ מצרים

צ"ר /יסן/ ארר

בחסדי-האל המסע לארץ מצרים - לעת זקנה ושיבה -
היה למשא ולמשאת - מענה לשאלות שבעבר ושלחבא.
מראה-העיניים בהווה ומשק כנפי-ההיסטוריה בעבר
הבהירו תעלומות ופתרו בעיות שנתעוררו זה מכבר .
בראש ובראשונה - ולא בסדר החשיבות - באמור ובנקרא:
היעדר רעיון "העולם הבא" (וכן תחיית המתים) בכל התורה;
אך מראה הפירמידות וקברות-הענק של מלכי מצרים לדורותיהם

- לאחסון גופותיהם החנוטים ולהנצחת זכר חייהם -
מבארים, כמסתבר, את המחיקה המוחלטת של התופעה בת-הקבע
הכרוכה בניצול בזבזני של משאבי-האדם (העבד) ושל אוצרות-הטבע.
ומיהו הכוח המפעיל (עוד בחייו) עבדות טוטאלית זו של בני-אנוש בכל המוטב
אם לא המלך-האל, המוצג במקדשו (כאחד האלים) - מתפאר בעלילותיו.
לפיכך השבת מוצעת, ליוצאי מצרים, בפתח דרכם אל החירות ;
ומשטר המלוכה מוצג כאפשרות - ובתנאים מגבילים כיאות.
לכן, על המלך שלמה (הנשוי לבת-פרעה), הבונה האדיר (כולל המקדש), נאמר:
כי נטה לבבו מעם צו ה' (מבלתי לכת אחרי אלוהים אחרים) - ולא שמע!
על דרך זו, יבואר, על שום מה נגזר על אברם בברית בין הבתרים:
כי גר יהיה זרעך בארץ לא-להם - במפגש עם העבדות ופולחן אלוהים אחרים.
זהו, אפוא, פשר החזרה הרבה על זכר יציאת מצרים בספרות המקראית;
וחז"ל, בתקנותיהם, עשו בו שימוש (בארץ ובגלות) למנוע התבוללות איטית.
על רקע הבנת דברים זו נתחזקה הערכתנו למשה הנסיך-המצרי - ולא ידע איש את קבורתו.
והבינונו את שאירע לרמב"ם, הנשר הגדול, במפגשו עם התרבות המצרית, שבתקופתו.

ציון יקני

כל אחד מכם מעצב בדרכו חברה צודקת ומבטיחה עתיד טוב יותר לאזרחיה. אין ספק שאופייה של החברה הישראלית בעתיד תלוי בנו, מכשירי המורים והגננות, והחינוך הוא שיקבע את חוסננו הלאומי. נמשיך לעשות כל כדי לשפר, לקדם ולחזק את מעמדם של הסטודנטים שלנו ושל בוגרנו בבית הגידול שלהם, כאן במכללה, ומחוצה לה. העיסוק בחינוך והכשרת עובדי הוראה מסורים, מעוררים תקווה גדולה לעתידן של המדינה ושל החברה.

אנו סבורים שיש לנו מערכת הכשרה טובה ואיתנה, ויעידו על כך בוגרינו המבוקשים כל כך ומהווים דוגמה בבתי הספר ובגני הילדים באזור צפון. הם יצאו מפה, מכיתה שיש בה מרצים אוהבים, מקצועיים ומשקיעים.

הרב קוק זצ"ל הביע את השקפתו על החינוך:
"יסוד האומה ביחס העתיד שלה, תלוי ביסוד החינוך. כבר נודע מכל חכמי לב כי התיקון בחינוך הוא התיקון בכל"
 (מאמרי ראי"ה, עמ' 229).

ההכרה במרכזיות החינוך מאפיינת תדיר את המכללה שלנו. גדולי עמנו בכל הדורות נדרשו שוב ושב לעסוק בענייני חינוך על כל היבטיהם, ודנו במיוחד בתפקידם של המחנכים.

יהי רצון שנמשיך לעסוק בחינוך באהבה!

שלכם ובשבילכם,
 אלי וינצ'ה